

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

SROVNÁVACÍ STUDIE

Inkluzivní vzdělávání ve vybraných evropských státech

Obsah:

ÚVOD	4
ČESKÁ REPUBLIKA	5
FINSKO	11
NĚMECKO	12
POLSKO	13
RAKOUSKO	13
SLOVENSKO	14
VELKA BRITANIE (ANGLIE A WALES)	15
ZÁVĚR	16
ZDROJE	18

Srovnávací studie č. 5.366

březen 2016

autor: Renáta Zahořáková, Petr Kala

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STUDIE
Název: Inkluzivní vzdělávání ve vybraných evropských státech	Typ řady: online
Autor: Zahořáková, R., Kala, P.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Srovnávací studie č. 5.366	První vydání řady: červenec 1991
Datum: květen 2016	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Klíčová slova: inkluze; vzdělávání speciální škola; zvláštní škola; speciální vzdělávací potřeby	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Práce slouží výhradně pro poslance a senátory Parlamentu České republiky.
Zveřejňování je možné jen se souhlasem Parlamentního institutu a autora.

SHRNUTÍ:

Práce přináší přehled forem inkluzivního vzdělávání ve vybraných evropských zemích. Obsahuje popis právního rámce a dále popis základních metod zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávacího systému. Do přehledu jsou, kromě aktuálního popisu situace v ČR, zařazeny Finsko, Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Velká Británie (Anglie a Wales).

Obsah

ÚVOD.....	4
ČESKÁ REPUBLIKA.....	5
FINSKO.....	11
NĚMECKO.....	12
POLSKO.....	13
RAKOUSKO.....	13
SLOVENSKO	14
VELKA BRITANIE (ANGLIE A WALES).....	15
ZÁVĚR.....	16
ZDROJE	18

Úvod

Tato práce se zabývá inkluzivním vzděláváním ve vybraných evropských státech. Pro možnost srovnání byly zpracovány informace z České republiky, sousedních států a také informace shrnující situaci ve Finsku a Velké Británii, kde je na inkluzivní vzdělávání kladen velký důraz.

Je nutné rozlišovat mezi pojmem integrace a inkluze. Tyto dva termíny jsou často zaměňovány. Integrace je založena na začlenění žáka se speciálními potřebami mezi žáky běžného vzdělávacího proudu. Není však očekáváno, že by se třída nebo učitel přizpůsobovali. Existují dvě různé možnosti integrace. Jednak je možno jednotlivce integrovat do třídy běžného vzdělávacího proudu nebo je možné zřídit paralelní třídy v běžné škole. Pod pojmem integrace jsou skryty i speciální základní školy pro žáky s určitým postižením nebo znevýhodněním. Oproti tomu inkluze je často označována jako vyšší stupeň integrace. Jedná se o posun od integrace k celkovému přijetí jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami za rovnoprávné členy dané komunity. Takové integrace dětí do komunity lze dosáhnout jedině, pokud se podaří jejich plné začlenění (inkluze) do společenství školy. To tvoří všichni učitelé, žáci ale i vedení školy.¹

Pojem inkluzivní vzdělávání tak představuje proces začleňování všech žáků do běžných škol. Jedním z důvodů pro růst podpory inkluzivního vzdělávání je snaha o zapojování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do skupiny vrstevníků, další důvody jsou ekonomické a právní. Ekonomické hledisko odráží finanční stránku existence souběžných systémů vzdělávání v případě neinkluzivního vzdělávání. Z hlediska právního obecně hovoří pro jeho zavádění právo na rovný přístup ke vzdělávání všech osob.

S inkluzí se pojí i další hlediska, která ji ovlivňují. Prvním z nich je hledisko etické vycházející z principu rovnosti na základě lidských práv. Koncept inkluze je sociálně podmíněný, je spojován se společenskými podmínkami, které jsou proměnlivé. Jedinci s postižením jsou v dnešní době společností lépe přijímáni a tolerováni. Stále se ale spíše jedná o integraci. Sociologové to považují za skrytou diskriminaci. Dalším hlediskem je hledisko profesní. Profesní hledisko je spojováno s velkou obtížností profesní přípravy inkluzivních pedagogů. Posledním ovlivňujícím faktorem je aplikační hledisko. Koncept inkluzivní pedagogiky, pokud jde o jeho aplikaci, je teoreticky téměř bezchybný, ale v praktické realizaci naráží na velké množství překážek. Některé způsoby aplikace inkluzivní pedagogiky jsou kontroverzní.²

Inkluzivní vzdělávání vyžaduje schopnost reagovat na individuální potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, při výuce se využívají například diferencované výukové metody, pomoc

¹ Zdroj: LANG, G. 1998. *Každý žák potřebuje speciální přístup: vytváření integrovaných a inkluzivních tříd*. Praha: Portál. str. 27.

² Zdroj: LECHTA, V. 2010. *Základy inkluzivní pedagogiky*. Praha: Portál. str. 30-34.

asistentů pedagogů i úprava a redukce učiva. Všechny tyto formy jsou využívány na základě individuálních potřeb jednotlivých žáků. Jedním z hlavních cílů inkluzivních škol je snaha naučit všechny žáky toleranci a vnímání odlišností bez nutnosti segregovat odlišné žáky do speciálních či praktických škol a tříd.³

V Evropském parlamentu se 9. dubna 2014 konala konference o inkluzivním vzdělávání, kde společnost European Network on Inclusive Education and Disability IncluD-ed hodnotila současnou situaci inkluzivního vzdělávání v Evropě. Zároveň byly předneseny hlavní body, které by měli současní i budoucí představitelé Evropského parlamentu a Evropské komise zajistit. K hlavním bodům definovaným na konferenci patří:

- *umožnit včasné odhalení speciálních potřeb u dětí a zajistit mechanismy pro realizaci kvalitní podpory,*
- *zavést mechanismy, které usnadní přechod ze systému vzdělávání do běžného zaměstnání,*
- *zavést systém služeb, který podpoří inkluzivní vzdělávání, zejména pro studenty vyžadující vyšší úroveň podpory,*
- *podporovat účast studentů se specifickými vzdělávacími potřebami v systému středních a vysokých škol,*
- *zpřístupnit obecně systém celoživotního učení a zajistit větší dostupnost informačních technologií v kontextu vzdělávání,*
- *posilovat vzdělávání učitelů a zaručit tím kvalitní inkluzivní vzdělávání,*
- *sledovat vývoj inkluzivního vzdělávání, sbírat relevantní data a příklady dobré praxe.⁴*

Česká republika

Podle českého školského zákona (*zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění*) má každý právo na rovný přístup ke vzdělávání. Také ratifikací Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením⁵ se Česká republika zavázala k vytvoření systému inkluzivního vzdělávání, v čl. 24 odst. 1 je uvedeno:

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na vzdělávání. S cílem realizovat toto právo bez diskriminace a na základě rovných příležitostí, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí inkluzivní vzdělávací systém na všech úrovních a celoživotní vzdělávání zaměřené na:

- a) plný rozvoj lidského potenciálu a smyslu pro vlastní důstojnost a uvědomění si vlastní hodnoty, stejně jako na posilování úcty k lidským právům, základním svobodám a lidské různorodosti;*

³ Inkluzivní škola.cz: Principy inkluzivního vzdělávání. Dostupné na: <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/principy-inkluzivniho-vzdelavani>

⁴ IncluD-ed: Promoting Inclusive Education Systems in Europe. Dostupné na: http://www.includ-ed.eu/sites/default/files/statement_inclusive_education.pdf

⁵ Úmluva o právech osob se zdravotním postižením byla přijata v roce 2006 v New Yorku, Česká republika ji ratifikovala v roce 2007, v českém znění dostupná na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf

- b) *rozvoj osobnosti, nadání a kreativity osob se zdravotním postižením, jakož i jejich duševních a tělesných schopností, v co největší míře;*
- c) *účinné zapojení osob se zdravotním postižením do života ve svobodné společnosti.*

Osoby se speciálními vzdělávacími potřebami jsou definovány jako osoby se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním.⁶ Vymezení žáků s jednotlivými speciálními vzdělávacími potřebami je uvedeno ve školském zákoně v § 16 odst. 2, 3 a 4:

(2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

(3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

(4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

- a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,*
- b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo*
- c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.*

V případě vzdělávání osob se sociálním znevýhodněním je Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR stanoveno několik hlavních cílů:

- *příspěk k zajištění podmínek pro poskytování odpovídajících podpůrných a vyrovnávacích opatření pro děti a žáky a žákyně se sociálním znevýhodněním především ve školách hlavního výchovně vzdělávacího proudu, tj. školách, které nejsou samostatně zřízeny pro děti, žáky a žákyně se zdravotním postižením (dále jen „běžná škola“),*
- *umožnit žákům/žákyním plné rozvinutí jejich individuálního vzdělávacího potenciálu tak, aby mohli úspěšně pracovat dle vzdělávacích programů běžných škol,*
- *příspěk k předcházení nadměrnému zařazování žáků a žákyně se sociálním znevýhodněním do škol samostatně zřízených pro děti, žákyně a žáky se zdravotním postižením (tj. zejména do škol primárně určených pro vzdělávání žáků a žákyně s lehkým mentálním postižením),*
- *vytvořit podmínky pro aplikaci adekvátních diagnostických postupů, zabezpečujících eliminaci možné záměny sociálního znevýhodnění za zdravotní postižení, zvláště pak za diagnózu lehké mentální retardace.⁷*

V současné době je speciální vzdělávání v České republice zajišťováno několika způsoby:

- formou individuální integrace ve třídách základní školy,
- formou skupinové integrace ve třídě, oddělení nebo skupině zřízené pro žáky se

⁶ HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání, teorie a praxe. Grada Publishing, a.s., 2010, str. 16

⁷ LAURENČÍKOVÁ, K.: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Metodické doporučení k zabezpečení rovných příležitostí ve vzdělávání dětí, žáků a žákyně se sociálním znevýhodněním. Č. j. 27607/2009-60, str. 1

zdravotním postižením,

- v rámci jiného způsobu plnění povinné školní docházky, který je stanoven zákonem (individuální vzdělávání, vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením)⁸,
- v základní škole speciální a praktické⁹:
 - základní škola speciální (původně pomocná škola) je zaměřena na vzdělávání žáků s mentálním postižením středního a těžkého stupně,
 - praktická škola (původně zvláštní škola) je určena pro žáky s lehkým mentálním postižením a je stejně jako běžná základní škola devítiletá, rozdělená do dvou stupňů.¹⁰ Cílem základního vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je jednak osvojení strategií učení, podněcování k tvořivému myšlení a logickému uvažování, ale také je cílem rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a projevovat se jako samostatné, svobodné a zodpovědné osobnosti.¹¹

Ministerstvo školství k inkluzi tvrdí, že od 1. září 2016 se nic zásadního nezmění.¹² Z dat České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) vyplývá, že většina českých škol již takové žáky integruje. V běžných základních školách se vzdělává téměř 52 tisíc dětí s postižením, z toho téměř 46 tisíc formou individuální integrace. Z celkového počtu 4 100 běžných základních škol individuálně integruje děti s postižením 3 175 škol.¹³ Ačkoliv již deset let a možná více jsou ve školách integrováni žáci s různými druhy zdravotních postižení, tak dosud výraznější podpora směřovala pouze do speciálních škol. Základní a mateřské školy, ale i školy střední a VOŠ se musely obejít bez ní. Největší změna podle MŠMT tkví v tom, že ředitel školy nedostal za asistenta zapláceno a musel ho platit například na úkor odměn pro učitele, nebo si na asistenta přispíval rodič. Se schválenou novelou zákona se toto již nestane.¹⁴

Novelizovaná část školského zákona (*zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*), která upravuje inkluzivní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se dotkne právě citovaného § 16, který definuje osoby se speciálními zdravotními potřebami, nové znění odst. 1 je následující:

⁸ BRYCHNÁČOVÁ, E., MÁLKOVÁ, M. et al. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální RVP ZŠS. Praha, VÚP, 2008, str. 8

⁹ Vyhláška č. 73/2005, § 5, písmeno f

¹⁰ Metodický portál RVP.CZ: Pedagogický lexikon. Dostupné na:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon

¹¹ BRYCHNÁČOVÁ, E., ZAHRADNÍKOVÁ, J. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením RVP ZŠ LMP. Praha, VÚP, 2005

¹² Zdroj: MŠMT - tisková konference 12.1.2016 On-line na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministryne-skolstvi-valachova-predstavila-priority-pro-rok>

¹³ Zdroj: Cosiv.cz. On-line na: <http://www.cosiv.cz/>

¹⁴ Zdroj: MŠMT - tisková konference 12. 1. 2016 On-line na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministryne-skolstvi-valachova-predstavila-priority-pro-rok>

Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

Z nového znění dané části zákona je patrné, že jedním z cílů novely je upuštění od kategorizace žáků, již zde nejsou definováni žáci se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním.

V souvislosti s přijetím novely školského zákona byl Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vypracován Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018¹⁵ a Situační zpráva o inkluzivním vzdělávání¹⁶. Akční plán inkluzivního vzdělávání vychází z dokumentu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020¹⁷, v němž jsou definována i prioritní témata vzhledem k inkluzivnímu vzdělávání:

- *nastavení podmínek rovných příležitostí ve vzdělávání pro všechny*
- *diagnostické nástroje – činnost a role školských poradenských zařízení*
- *supervizní mechanismy v oblasti inkluzivního vzdělávání*
- *evidence a statistiky žáků vzdělávaných v inkluzivním prostředí*
- *inkluzie v předškolním vzdělávání*
- *snižování předčasných odchodů ze vzdělávání¹⁸.*

Dle Akčního plánu inkluzivního vzdělávání je cílem zavedení legislativních změn do praxe. *Cílem Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018 je připravit a podpořit všechny složky systému tak, aby od 1. září 2016 bylo možné začít realizovat změny, které přinesla novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Většina klíčových změn ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bude účinná od 1. září 2016.¹⁹*

Legislativní a metodická podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

MŠMT vydá metodický pokyn, upravující postup škol při přijímání dětí a žáků ze spádové oblasti školy. Pokyn bude podrobně rozvádět zákonnou povinnost přijetí a jako metodickou podporu bude popisovat portfolio dostupných procedurálních i věcných podpůrných opatření, včetně možností

¹⁵ Dostupné na: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/apiv_2016_2018.pdf

¹⁶ Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/situacni-zprava-o-inkluzivnim-vzdelavani>

¹⁷ Dostupné na: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

¹⁸ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018, str. 1

¹⁹ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018, str. 7

jejich finančního zajištění. Pokyn bude obsahovat doporučení ze stanoviska ombudsmana z 9. října 2012, aby bylo upuštěno od kritérií přijetí s diskriminačním potenciálem s ohledem na naplňování rovného přístupu ke vzdělání. Sledování zápisů do 1. ročníku ZŠ je již zařazeno do Plánu hlavních úkolů České školní inspekce od školního roku 2015/2016 formou trvalého úkolu.²⁰ Půjde o sledování, zda základní školy do hodnocení školní zralosti dítěte nezavádí bariéry pro zápis do 1. ročníku ZŠ.²¹

Mezi podpůrná opatření patří např. úprava zasedacího pořádku, snížení počtu žáků ve třídě, jiné prostorové upořádání výuky, další pracovní místo pro žáka, úprava režimu výuky, vzdělávání v jiném než školním prostředí, volný čas ve školním prostředí a mimoškolní pobyty a výcviky.²²

Jak ale funguje inkluze v praxi? Pro odpověď na tuto otázku je nutné se podívat do jiných evropských zemí, kde již zákon byl přijat a jistou dobu funguje. Jako příklad poslouží Velká Británie. Anglické školy navštěvují z velké části děti emigrantů. Takové děti pocházejí z rodin s problematickým sociálním zázemím. Na každého takového žáka škola dostává příspěvek 1200 liber na jeden školní rok. Mezi další podpůrné prostředky patří příspěvky na stravování nebo bezplatná doprava do škol. Velké procento britských škol má bezbariérové přístupy a výtahy pro vozíčkáře. To je v České republice spíše výjimka.²³

Povinnosti školy pro přijímání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

V mateřských a základních školách musí škola vzdělávat všechny žáky, kteří ve škole jsou, a to bez rozdílu. O výběrovosti lze hovořit až na úrovni škol vysokých či středních. Zvláště je třeba zdůraznit povinnosti mateřských škol a základních škol při přijímání dětí a žáků ke vzdělávání. V případě základních škol je otázka práv a povinností při přijímání vyřešena legislativně velmi explicitně, a to zněním § 36 školského zákona. Zde je přijímání žáků omezeno pouze odst. 7), kde je řečeno: „Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně-výchovnou péči, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.“²⁴ Docházka do mateřské školy ale není povinná. To vedlo k vydání Doporučení veřejného ochránce práv k naplňování práva na rovné zacházení v přístupu k předškolnímu vzdělání. Z toho vyplývá, že podle platné právní úpravy o přijímání dětí do mateřské školy rozhoduje výlučně ředitel školy a dále, že každé dítě má stejné právo na vzdělání, a tudíž stejné právo docházet do mateřské školy. Obecně proto platí, že

²⁰ viz <http://www.csicr.cz/html/PHU2015-2016/flipviewerxpress.html>

²¹ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018, str. 14

²² Více na: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf>, str. 100-103

²³ Zdroj: Ujep.cz. On-line na: <http://inkluzie.ujep.cz/files/priklady-dobre-praxe-oblasti-realizace-inkluzivniho-vzdelavani-reflexi-ucastniku-zahranicnich-stazi.pdf>

²⁴ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání – příloha Katalog podpůrných prostředků, str. 86-87

pokud je možné zajistit vzdělávací potřeby dítěte s postižením v běžné mateřské škole, není dán žádný důvod pro jeho zařazení do jakékoliv speciální instituce.²⁵

Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami 27/2016 Sb.²⁶ Vyhláška byla vydána 21. ledna 2016 a upravuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Vyhláška provádí zákon o vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona a vzdělávání žáků nadaných, který byl schválen PS ČR avšak zvrácen prezidentem ČR. Upravuje podpůrná opatření, individuální vzdělávací plány, přiřazování asistenta pedagoga, postupy školy při poskytování podpůrných opatření prvního až pátého stupně a doporučení.

Financování podpůrných opatření

Financování vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v současnosti dáno kombinací základního normativu a příplatku k normativu, které jsou určeny na neinvestiční výdaje spojené zejména se mzdami pedagogických a nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení. Základní normativ je objem finančních prostředků, který škola obdrží na každého žáka. Výše částky se odvíjí od stupně vzdělávání. Příplatek k normativu je příplatek na žáka se zdravotním postižením ve škole, třídě nebo skupině samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením v individuální integraci, družině pro žáky se zdravotním postižením, oboru vzdělávání praktická škola a domově mládeže pro žáky se zdravotním postižením. Výše příplatku se přitom odvíjí od druhu zdravotního postižení. Rozlišuje se též, zda se jedná o těžké zdravotní postižení. Výpočet příplatku obvykle vychází z násobku základního normativu.²⁷ Z uvedených informací lze vyvodit, že současné legislativní nastavení vede pouze k tomu, že výše příplatku na žáky se zdravotním postižením je odvozována špatným způsobem. Je odvozována nikoliv od míry skutečné podpory, kterou daní žáci opravdu potřebují, ale od výše regionálně diferencovaného základního normativu. Nový přístup k financování podpůrných opatření je spojen se změnou kategorizace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Stávající kategorizace žáků se SVP uvedená ve školském zákoně vychází z horizontálního členění. Rozdělení tak jsou na žáky se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním anebo sociálním znevýhodněním. Přestože školy mají povinnost zajistit nezbytnou podporu všem žákům se SVP, příplatek k normativu dostávají pouze na žáky se zdravotním postižením. Na žáky se zdravotním a sociálním znevýhodněním školám žádný příplatek poskytován není, přestože tito žáci potřebují při vzdělávání mnohdy velmi intenzivní, nejen finanční, podporu.

Podle zákona se podpůrná opatření podle odstavce 2 písm. a) až h) člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Podpůrná opatření vyššího stupně lze použít, pouze pokud k naplňování vzdělávacích možností dítěte, žáka nebo studenta a k uplatnění jeho práva

²⁵ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání – příloha Katalog podpůrných prostředků, str. 87-88

²⁶ Zdroj: Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami 27/2016 Sb. dostupná zde: <http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-027.htm>

²⁷ Zdroj: Akční plán inkluzivního vzdělávání – příloha Katalog podpůrných prostředků, str. 64-65

na vzdělávání nepostačují podpůrná opatření nižšího stupně. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví prováděcí právní předpis.

Je také možné požádat o navýšení finančních prostředků. Navýšení finančních prostředků poskytovaných na činnost školy ze státního rozpočtu podle § 161 až 163 z důvodu využití asistenta pedagoga je možné pouze, pokud dalo k využití asistenta pedagoga v daném případě souhlas ministerstvo v případě škol zřizovaných ministerstvem nebo registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nebo krajský úřad v případě ostatních škol.²⁸

Finsko

Finské vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je odlišné od praxe v České republice. Finsko patří mezi země, kde je inkluzivní vzdělávání rozvinuto nejvíce, a přesto žáci zauímají přední místa mezinárodních srovnávacích testů. Dostupné studie ukazují, že inkluzivní vzdělávání nesnižuje úroveň vzdělání žáků, ale je třeba změnit tradiční formy výuky pro potřeby inkluzivního vzdělávání.²⁹ Základním právním předpisem upravujícím vzdělávání žáku se speciálními vzdělávacími potřebami je zákon o základním vzdělávání (*Perusopetuslaki*)³⁰.

Systém inkluzivního vzdělávání ve Finsku je postaven na několika opatřeních. Jde například o možnost přidělovat různé časové dotace různým předmětům nebo zavedení netradičních forem výuky jako je vyučování v malých skupinách, týmové vyučování a přeskupování žáků. Tento systém v sobě nese výhody i nevýhody a možná rizika. Na straně pozitiv stojí efektivnější využití času výuky a zvyšování spolupráce mezi žáky i pedagogy. Inovace však s sebou nese i rizika, především v podobě lidského faktoru, ne každý pedagog je totiž schopen správně reagovat na potřeby jednotlivých žáků. Inkluzivní vzdělávání vyžaduje také efektivnější týmovou spolupráci pedagogů při plánování výuky, rostou tedy nároky na čas i finance.³¹

V rámci finského speciálního vzdělávání je rozlišeno několik úrovní podpory poskytované žákům. Na první úrovni jde o podporu obecnou, která je přirozenou součástí každodenní výuky a na kterou mají nárok všichni žáci. Na vyšší úrovni je podpora intenzivnější, která je udělována žákům, kteří potřebují pravidelnou podporu či několik forem podpory současně. Posledním typem je podpora zvláštní, která je určena pro žáky, kteří mají zdravotní postižení, nemoc, opožděný vývoj nebo jiný důvod, kvůli kterému nemohou sami dosáhnout dané úrovně vzdělání.³²

²⁸ Zdroj: Schválený zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) § 16

²⁹ ČOSIV: Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání. Význam a přínos inkluzivního vzdělávání. Dostupné na: <http://cosiv.cz/files/materialy/cesky/vyznam-a-prinos-inkluzivniho-vzdelavani.pdf>

³⁰ V originálním znění dostupné na: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

³¹ NETOLICKÁ, D. Vzdělávání pedagogů k inkluzi. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/N/16391/VZDELAVANI-PEDAGOGU-K-INKLUZI.html/>

³² Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Finland. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

Vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je možné jak v třídách běžných, tak třídách speciálních v rámci běžných škol, případně ve školách speciálních. Ve Finsku je oproti České republice rozdíl v pojetí speciálních tříd, ve větší míře je zde alespoň část výuky realizována v běžné třídě spolu s žáky bez speciálních potřeb.

Německo

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v Německu obvykle vzděláváni ve školách hlavního vzdělávacího proudu a podpora je jim poskytována na individuální úrovni. Hlavními právními předpisy upravujícími inkluzivní vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je základní zákon – kniha dvanáctá o sociálním zabezpečení (*Grundgesetz – Sozialgesetzbuch XII – Sozialhilfe*)³³ a ústavy a právní předpisy týkající se školství jednotlivých spolkových zemí.³⁴

V případě, že má žák se vzděláváním problémy nebo má zdravotní postižení, stanoví škola individuální podporu pro tohoto žáka, její průběh, ale také místo, kde bude podpora poskytována, tedy zda je nutné zapojení žáka do speciální školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

V současnosti existuje 6 forem speciálního vzdělávání:

- v běžné škole,
- v běžné škole s heterogenními skupinami,
- speciálně pedagogická podpora ve formě kooperace mezi běžnými školami a školami speciálními,
- speciálně pedagogická podpora prostřednictvím preventivních opatření,
- speciálně pedagogická podpora v rámci společných lekcí,
- speciálně pedagogická podpora ve speciálních školách.³⁵

Z daného výčtu je patrné, že pokud je to alespoň trochu možné, navštěvují i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami běžné školy a jejich podpora probíhá v rámci těchto škol formou individuální pomoci.

V poslední době se rozvíjí spolupráce mezi běžnými školami a speciálními vzdělávacími institucemi v Německu. Navíc, v téměř všech spolkových zemích si rodiče mohou vybrat školu, které dávají přednost pro své dítě, a to i rodiče dětí se zdravotním postižením.³⁶

³³ V originálním znění dostupné na: <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbxii/1.html>

³⁴ Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Germany. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Germany:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

³⁵ European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Germany – Special needs education within the education system. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/country-information/germany/national-overview/special-needs-education-within-the-education-system>

³⁶ European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Germany – Special needs education within the education system. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/country-information/germany/national-overview/special-needs-education-within-the-education-system>

Polsko

Stejně jako v jiných evropských státech, také v Polsku je snaha o začlenění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol hlavního vzdělávacího proudu, především pak v případě žáků s lehkým mentálním postižením. Zákonem, který danou problematiku upravuje, je zákon o vzdělávacím systému (*Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*)³⁷.

Proces zjišťování schopností u konkrétního žáka probíhá ve vzdělávacích institucích již od mateřské školy. V době předškolního vzdělávání se jedná o včasné pozorování a posouzení školní zralosti dítěte, na základních školách se pak začínají projevovat jak některé speciální vzdělávací potřeby, tak také talent nadaných žáků, dochází k jejich uznávání a poskytování konkrétní podpory. Posouzení vývojových a vzdělávacích potřeb dítěte provádí učitel, který s dítětem pracuje, případně speciální pedagog. Psychologická a vzdělávací podpora může být udělena také na základě doporučení vydaného hodnotící komisí v centrech psychologické a vzdělávací podpory.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se mohou v Polsku vzdělávat v:

- běžných školách,
- v integračních třídách běžných škol (v běžné třídě 15-20 žáků je 3-5 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, výuka probíhá za účasti dalšího pedagoga s kvalifikací pro speciální vzdělávání),
- ve speciálních třídách běžných škol (jen žáci se speciálními vzdělávacími potřebami),
- speciálních školách.³⁸

V rámci výuky v běžných školách existuje několik forem podpory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, za jejich organizaci jsou odpovědní ředitelé jednotlivých škol. Jedná se např. o semináře, školení, poskytování poradenství, vyrovnávací třídy, socioterapie, logopedie, psychologická terapie atd. Učitelé jsou pak povinni přizpůsobit způsob a látku výuky každému studentovi individuálně, používat různé pomůcky a materiály.³⁹

Rakousko

Proces začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami začal v Rakousku již v roce 1980, kdy se začaly objevovat studie, které poukazyvaly na nedostatečnost speciálního vzdělávání především v otázce sociální integrace. Proto se rakouský vzdělávací systém od roku 1984 upravuje

³⁷ V originálním znění dostupné na: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910950425>

³⁸ European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Poland – Special needs education within the education system. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/country-information/poland/national-overview/special-needs-education-within-the-education-system>

³⁹ Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Poland. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Poland:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

směrem k inkluzivnímu vzdělávání a v roce 1993 bylo právo žáků na integraci zakotveno do právního rámce. Podstatnými právními předpisy vztahujícími se k danému tématu jsou federální zákon o školním vzdělávání (*Schulunterrichtsgesetz – SchUG*)⁴⁰, zákon o povinném vzdělávání (*Schulpflichtgesetz 1985*)⁴¹ a zákon o organizaci škol (*Schulorganisationsgesetz*)⁴² z roku 1962.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami může probíhat několika formami:

- vyučování v běžné třídě,
- vyučování ve speciální třídě běžné základní školy,
- vyučování ve speciální škole.⁴³

Rakouský systém vzdělávání nabízí pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami možnost navštěvovat speciální školy nebo integrované třídy ve školách hlavního vzdělávacího proudu.

Slovensko

Z hlediska legislativní úpravy inkluzivního vzdělávání jsou ve slovenské právní úpravě inkluzivního vzdělávání nejdůležitějšími předpisy školský zákon (*Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov*)⁴⁴ a zákon antidiskriminační (*Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov*)⁴⁵. Právo na vzdělání všech osob, tedy i osob se speciálními vzdělávacími potřebami, je dáno také v Ústavě Slovenské republiky. Školský zákon z roku 2008 upravuje obecně problematiku vzdělávání, v případě vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je zde uvedeno, že vzdělávání bude odpovídat jejich individuálním potřebám. Antidiskriminační zákon z roku 2004 říká, že: *nikdo nesmí diskriminovat osoby s postižením, či k nim přistupovat diskriminujícím způsobem narušujícím jejich práva a svobody v důsledku jejich postižení.*⁴⁶

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je uskutečňováno buď v běžných školách, ve speciálních třídách v rámci běžných škol nebo ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími

⁴⁰ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009600>

⁴¹ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009576>

⁴² V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009265>

⁴³ Euryperia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Austria. Dostupné na:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Austria:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education#Support_of_children_with_special_educational_needs_in_integrative.2Finclusive_classes_.28see_also_topic_12.2.29

⁴⁴ V originálním znění dostupné na: <http://jaspi.justice.gov.sk>

⁴⁵ V originálním znění dostupné na: <http://jaspi.justice.gov.sk>

⁴⁶ The European Agency for Development in Special Needs Education: EuroNews - Novinky ze speciálního vzdělávání, Bulletin 13/2005

potřebami. Důležitým legislativním pramenem v této problematice je také vyhláška o speciálních školách (*Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách*)⁴⁷ z roku 2008, která upravuje organizaci výuky ve speciálních školách, charakteristiku žáků, kteří se mohou v takovýchto školách vzdělávat, ale například i způsoby hodnocení a obory speciálních škol. Podle této vyhlášky mohou být do speciálních škol přijati žáci, kteří se nemohou úspěšně vzdělávat v běžné škole, a to na základě diagnostického vyšetření a se souhlasem zákonných zástupců. Pokud jsou žáci individuálně integrováni do běžné třídy, probíhá jejich podpora formou zajištění speciálních pedagogů, pedagogických asistentů, osobních asistentů nebo může docházet k podpoře studenta se speciálními vzdělávacími potřebami formou oddělených hodin se speciálním pedagogem.⁴⁸

Slovenské vzdělávání je v současné době označováno spíše za selektivní. Žáci, kteří vybočují z hlavního proudu, jsou odděleni od ostatních a zařazeni do speciálních programů zaměřených na jejich vzdělávání. Toto se týká jak žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků se sociálním znevýhodněním, tak žáků nadaných.⁴⁹ Ve školním roce 2012/2013 byla míra inkluze žáků základních škol se speciálními vzdělávacími potřebami na Slovensku menší než v České republice, především v případě žáků tělesně postižených. Na druhou stranu, v porovnání s Českou republikou se na Slovensku dařilo více začleňovat do běžných škol žáky s mentálním postižením, vadami řeči a vývojovými poruchami učení.

Velká Británie (Anglie a Wales)

Britský školský zákon (*Education Act 1996*)⁵⁰ z roku 1996 klade velký důraz na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami společně s žáky bez speciálních potřeb.

Podpora pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je od školního roku 2014/2015 upravena v zákoně o dětech a rodinách (*Children and Families Act 2014*)⁵¹. Tento zákon vychází z obecné domněnky, že by dítě mělo být vzděláváno v rámci hlavního vzdělávacího proudu, tedy v běžných školách, pokud je to možné a není to v rozporu s přáním dotčeného žáka nebo jeho rodiče. Ministerstvo školství vydalo v roce 2014 dokument (*Special educational needs and disability code of practice: 0 to 25 years*)⁵², který obsahuje pokyny, povinnosti, zásady a postupy týkající se dětí a mladých lidí ve věku 0 až 25 let se speciálními vzdělávacími potřebami nebo zdravotním postižením. Pro tyto žáky jsou vytvořena zvláštní podpůrná opatření, např. diferencované

⁴⁷ V originálním znění dostupné na: <http://jaspi.justice.gov.sk>

⁴⁸ Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Slovakia. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovakia:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

⁴⁹ Inluze.cz: Inkluzivní vzdělávání na Slovensku. Dostupné na: <http://www.inluze.cz/clanek-721/inkluzivni-vzdelavani-na-slovensku>

⁵⁰ V originálním znění dostupné na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/56/contents>

⁵¹ V originálním znění dostupné na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/6/contents/enacted>

⁵² V originálním znění dostupné na: <https://www.gov.uk/government/publications/send-code-of-practice-0-to-25>

vyučovací metody, doplňková pomoc dospělého, použití speciálních zařízení nebo technologií. V každé škole musí být také určen koordinátor pro speciální vzdělávací potřeby, který dohlíží na poskytování zvláštní podpory žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, spolupracují také s externími odborníky.⁵³

Ve Velké Británii fungují také speciální školy, do kterých jsou umisťovány děti, jejichž vzdělávání není možné provádět v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu. Při rozhodování o zařazení žáka do speciální školy hrají důležitou roli rodiče, kteří mají právo se vyjádřit a nakonec rozhodnout. Navíc mají speciální školy povinnost spolupracovat s běžnými školami a případně vyjednat přestup žáka, u kterého je možné zařazení do běžné školy.⁵⁴

„Vzdělávání ve Velké Británii je poněkud odlišné v každé z jejích částí – v Anglii, Walesu, Severním Irsku a Skotsku. Platí ale, že ve Velké Británii musí mít všichni budoucí učitelé alespoň základy speciální pedagogiky, musí být schopni rozpoznat, ohodnotit a splnit speciální vzdělávací potřeby žáka ve třídách škol hlavního proudu.“⁵⁵

Závěr

Z této studie vyplývá, že inkluzivní vzdělávání je v posledních letech předmětem rozsáhlých diskuzí nejen v České republice, ale i dalších evropských státech.

Parlamentní institut zpracoval v polovině roku 2014 obdobnou studii⁵⁶ na téma inkluzivního vzdělávání, ve které byly srovnávány informace z České republiky, Finska, Velké Británie, Nového Zélandu, Rakouska a Slovenska. V této práci byly porovnávány i údaje z jednotlivých statistických úřadů s důrazem na procentuální podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách ve školním roce 2012/2013, pro představu tabulku srovnání uvádíme i zde.

⁵³ Euryperia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – United Kingdom. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

⁵⁴ Department for Education and Skills. Dostupné na: <http://www.education.gov.uk/>

⁵⁵ BAZALOVÁ, B. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích. Brno: Masarykova univerzita, 2006, str. 90

⁵⁶ Odpověď na dotaz č. 2420 – Inkluzivní vzdělávání (na vyžádání dostupná v Parlamentním institutu)

Srovnání dat za školní rok 2012/2013

	Počet speciálních škol	Počet žáků celkem	Počet žáků se SVP ⁵⁷	Podíl žáků se SVP (%)	Podíl žáků se SVP v běžných školách (%)
Česká republika	409	807 950	72 110	8,9	56,7
Finsko	110	539 545	68 424	12,7	92,1
Velká Británie	1 032	8 178 200	1 618 340	19,8	88,6
Nový Zéland	36	486 808	7 619	1,6	61,8
Rakousko	310	571 545	29 793	5,2	53,7
Slovensko	413	430 139	49 025	11,4	44,1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat statistických úřadů jednotlivých států, data nejsou srovnatelná z důvodu odlišné metodiky

Nejvíce speciálních škol v závislosti na počtu žáků základního vzdělávání bylo v daném školním roce z těchto vybraných států na Slovensku, v Rakousku a v České republice. Naopak nejméně, pouhých 36 speciálních škol se nacházelo na Novém Zélandu. Další data jsou ovlivněna jinou metodikou jednotlivých států jak v hodnocení osob se speciálními vzdělávacími potřebami, tak v zařazování do speciálního vzdělávání a speciálních škol. K největšímu zkreslení dochází v případě Velké Británie, v níž je velká část žáků klasifikována jako vyžadující speciální vzdělávací potřeby. Pokud by byli do této statistiky bráni pouze žáci s potvrzením o speciálních vzdělávacích potřebách, činil by podíl žáků se SVP v běžných školách 53,6 %. Zkreslení je také v případě Nového Zélandu, kde jsou do kategorie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zahrnuti jen žáci s vyšší podporou. Podpora pro žáky s nižší úrovní speciálních vzdělávacích potřeb je totiž poskytována vyučujícím v rámci běžné školy a data nejsou k dispozici.

Ze studie z roku 2014 vyplývá, že je v České republice velké množství speciálních vzdělávacích institucí, tedy speciálních a praktických škol, a přes snahy o inkluzi žáků se speciálními vzdělávacími potřebami prozatím inkluzivní vzdělávání nedosahuje úrovně států jako Finsko, Velká Británie či Nový Zéland. Přesto byl z vývoje počtu speciálních škol již v roce 2014 patrný pomalý pokles počtu těchto školských zařízení.

Nutno podotknout, že v žádném z porovnávaných států neexistují speciální vzdělávací instituce odpovídající českým praktickým školám pro žáky s lehkým mentálním postižením, a to ani na Slovensku⁵⁸. Vzdělávání této skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá většinou v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu.

⁵⁷ Speciální vzdělávací potřeby

⁵⁸ Na Slovensku existují školy, které se nazývají praktické, jde však o školy, které žáka připravují na výkon jednoduchých pracovních činností a navazují na školy speciální. Jsou to vzdělávací instituce sekundárního vzdělávání, nikoliv primárního, jak je tomu v České republice.

Zdroje

Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018

BAZALOVÁ, B. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích. Brno: Masarykova univerzita, 2006

BRYCHNÁČOVÁ, E., MÁLKOVÁ, M. et al. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální RVP ZŠS. Praha, VÚP, 2008

BRYCHNÁČOVÁ, E., ZAHRADNÍKOVÁ, J. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením RVP ZŠ LMP. Praha, VÚP, 2005

ČOSIV: Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání. Význam a přínos inkluzivního vzdělávání. Dostupné na: <http://cosiv.cz/files/materialy/cesky/vyznam-a-prinos-inkluzivniho-vzdelavani.pdf>

Department for Education and Skills. Dostupné na: <http://www.education.gov.uk/>

Dokumenty a právní předpisy citované v textu

European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Germany – Special needs education within the education system. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/country-information/germany/national-overview/special-needs-education-within-the-education-system>

European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Poland – Special needs education within the education system. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/country-information/poland/national-overview/special-needs-education-within-the-education-system>

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Austria. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Austria:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education#Support_of_children_with_special_educational_needs_in_integrative_inclusive_classes_28see_also_topic_12.2.29

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Finland. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Germany. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Germany:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Poland. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Poland:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – Slovakia. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovakia:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education

Eurypedia: Special Education Needs Provision within Mainstream Education – United Kingdom. Dostupné na: [https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Special Education Needs Provision within Mainstream Education](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-England:Special_Education_Needs_Provision_within_Mainstream_Education)

HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání, teorie a praxe. Grada Publishing, a.s., 2010

IncluD-ed: Promoting Inclusive Education Systems in Europe. Dostupné na: http://www.includ-ed.eu/sites/default/files/statement_inclusive_education.pdf

Inluze.cz: Inkluzivní vzdělávání na Slovensku. Dostupné na: <http://www.inkluze.cz/clanek-721/inkluzivni-vzdelavani-na-slovensku>

Inkluzivní škola.cz: Principy inkluzivního vzdělávání. Dostupné na: <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/principy-inkluzivniho-vzdelavani>

LAURENČÍKOVÁ, K.: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Metodické doporučení k zabezpečení rovných příležitostí ve vzdělávání dětí, žáků a žákyň se sociálním znevýhodněním. Č. j. 27607/2009-60

Metodický portál RVP.CZ: Pedagogický lexikon. Dostupné na: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon

NETOLICKÁ, D. Vzdělávání pedagogů k inkluzi. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/N/16391/VZDELAVANI-PEDAGOGU-K-INKLUZI.html/>

The European Agency for Development in Special Needs Education: EuroNews - Novinky ze speciálního vzdělávání, Bulletin 13/2005

White, B. Pre-service teachers' epistemology viewed through perspectives on problematic classroom situations. Journal of Education for Teaching: International research and pedagogy, 26 (3), 279–305, 2007